

ALÁZAT

Irta Dino Buzzati

Dino Buzzati a mai olasz irodalom kiemelkedő képviselője. Neves prózaíró, akinek *Tatárpuszta* című regénye néhány évvel ezelőtt magyarul is megjelent. A groteszk iránti érzék jellemzi írásait, amelyekben gyakran foglalkozik a modern civilizáció emberének elmagányosodásával.

Egyszer egy Celestino nevű barát elhatározta, hogy remete lesz, mégpedig a metropolisz kellős közepén, ahol legnagyobb a szív magánya, s legerősebb a Sátán kísértése. Mert csodálatos a keleti sivatagok, a kőből, homokból és tűző napból való sivatagok ereje: a leggőgösebb ember is rádöbben ott a maga kicsinységére, szembenézve a teremtés mérhetetlenségével s az örökkévalóság szakadékaival; de még hatalmasabb a nagyvárosi pusztaság, a nyüzsgő sokadalom, a sietés, a kerekek, az aszfalt és neonreklámok pusztája, no meg az óráké, melyek mind együtt járnak, egy ütemre, s mind együtt mondják ki, ugyanabban a pillanatban ugyanazt az ítéletet.

Nos, e bús sivatag legkietlenebb pontján élt Celestino atya, az Örökkévaló imádásának extázisában; de mivel hire terjedt bölcsességének, messze földről is fölkereste a sok zaklatott, dúlt lelkű ember, ki tanácsért, ki hogy meggyónjon neki. Isten tudja, hogyan, valami ősrégi teherautórongsot talált egyszer egy elhagyott kovácsműhely mögött, ennek szűk, s immár teljesen ablaktalan vezetőfülkéjét használta gyóntatószék gyanánt.

Egy szép napon úgy estefelé, minekutána hosszú-hosszú órákon állt hallgatta a számtalan bűn többé-kevésbé bűnbánó számbavételét, s épp távozni akart örkunyhójából, egy sovány, keszeg alak körvonalai bontakoztak ki hirtelen az esti homályból. Alázatos, vezeklő testtartással közeledett a gyónó.

A késői vendég már ott is térdelt az imazsámolyon, — csak ekkor, az utolsó pillanatban vette észre a remete, hogy pap az illető.

— Mit tehetek érted, papocskám? — kérdezte tőle megszokott türelmes, megbocsájtó hangján.

— Gyónni jöttem — szólt amaz, s tüstént belefogott bűnei felsorolásába.

Celestino atya már rég megszokta, hogy el kell viselnie azoknak a személyeknek — többnyire nőknek — a bizalmát, akik afféle hóbortból járnak hozzá gyónni, s a lehető legártatlanabb cselekedetek aprólékos elmesélésével untatják. Ám olyannal, aki ennyire híjával lett volna a bűnnek, nem esett még találkozása, soha. A gyarlóságok, melyekkel a papocska vádolta magát, úgyszólván nevetségesek voltak: csupa súlytalan, jelentéktelen semmiség. Mindazonáltal a remete, ismervén az embereket, jól tudta, hogy a neheze még csak most következik, a papocska kerületi, mint a kását.

— Rajta, fiacskám, szedd össze magad. Későre jár, s őszintén szólva kezd hideg is lenni. Térjünk a lényegre!

— Nincs bátorságom, atyám... — hebegte a papocska.

— Mit követtél el, mondd, mi a csudát? Amúgy igazán rendes fiúnak látszol. Nem hinném, hogy gyilkoltál volna. S a gőg sarával sem igen mocskolhattad be magad.

— Pedig épp erről van szó... — sóhajtotta amaz, alig hallhatóan.

— Gyilkosság?

— Nem. A másik.

— Góg? Lehetséges volna?

A pap bűnbánóan bólintott.

— Beszélj hát, ki veled, édes lelkem. Noha igencsak nagy volt a mai fogyasztás, nem merült ki teljesen az Úristen kegyelme: azt hiszem, számra bőségesen elegendő, ami még maradt a raktáron.

Az ifjú pap végre nekiveselkedett:

— Nos hátod, atyám. A dolog igen egyszerű, de irtózatos is egyúttal. Nemrég szenteltek pappá. Alig néhány napja léptem hivatalba, a számomra kijelölt plébánián. És hát...

— Ej no, beszélj, fiacskám. Mondjad! Igérem, nem fogom leharapni a fejed.

— És hát... amikor meghallom, hogy „tisztelendő úrnak” szólítanak... akár hiszi, atyám, akár nem... tudom, nevetségesnek hathat... nos én olyankor boldog vagyok, igen, valami nagy-nagy melegség árad szét a szívemben...

Szó ami szó, igazán nem nagy bűn; a hívők többségének, beieértve a papokat, eszébe se jutna meggyónni. Váratlanul érte így ez a vallomás a remetét is, nem volt rá felkészülve. Szóhoz se jutott egy ideig (ez se fordult még vele elő).

— Hm... hm.. értem... nem szép dolog... Ha nem is maga a Sátán az, aki a szívedet melengeti, de kis híja... Szerencse, hogy magadtól rájöttél... S szégyenkezésed jó jel, remélhetjük, hogy nem esel vissza ebbe a vétékbe... Igazán szomorú volna, ha hagynád, hogy megfertőzze fiatal lelkedet... *Ego te absolvo*...

Vagy három-négy esztendő múlva — Celestino atya tökéletesen megfeledkezett közben a fura esetről — újra jelentkezett a pap; gyónni jött megint.

— Dehiszen téged láttalak már, ha nem tévedek.

— Nem tévedsz, atyám.

— Mutasd magad... Azám! Te vagy az, aki... aki élvezte, ha tisztelendő uramozzák. Így van?

— Így — válaszolta a pap, aki ezúttal tán kevésbé látszott papocskának: valamelyest méltóságteljesebb volt az arckifejezése. Különben fiatal volt, meg éppoly sovány is, mint az első alkalommal. És éppúgy fülüg pirult.

— Ó, ó... — diagnosztizálta kapásból, s béketűrő mosollyal Celestino — ennyi idő alatt se tudtunk megjavulni?

— Rosszabb a helyzet, rosszabb.

— Ej, ej, végül még megijesztesz. Beszélj hát.

— Nos... — fogott bele irtózatos erőfeszítéssel a pap — sokkal rosszabb, mint múltkor... Én... én...

— Bátorság, fiacskám — buzdította Celestino, két tenyere közé fogva a pap kezét. — Lásd, magam is szorongok már, ne kínozz tovább.

— A helyzet a következő: ha megszólít valaki, s azt mondja: „monsignore”, én... én...

— Jólesik, igaz?

— Sajnos.

— Elégtételt érzel, melegséget a szívedben?

— Pontosan...

A remete gyorsan, egy-két szóval elintézte az ügyet. Első alkalommal még meglehetősen érdekesnek látta, afféle különleges esetnek. Most már csöppet sem érdekelte. Kis butácska lehet ez, gondolta, afféle „szent”,

akivel tréfálkoznak az emberek, ugratják. Igazán nem az a fickó, akit vártni kell, hadd sóvárogjon jóskáig a feloldozás után! — Néhány perc múlva el is küldte, Isten hírével.

Megint eltelt vagy tíz esztendő, a remete ugyancsak vén volt már, amikor a papocska újra jelentkezett. Persze ő is öregedett közben, még soványabb lett, még sápadtabb, a haja őszbe csavarodott. Celestino most meg sem ismerte. De alighogy beszélni kezdett, hangjának színe mégiscsak fölébresztette a szunnyadó emléket.

— O, te vagy az a bizonyos „tisztelendő” meg „monsignore”! Vagy tévedek talán? — kérdezte Celestino szokott lefegyverző mosolyával.

— Jó az emlékezőtehetséged, atyám.

— Mennyi idő is telt el azóta?

— Majdnem tíz esztendő.

— Es tíz esztendő alatt mit sem változott a helyzet?

— Rosszabbodott, jaj, rosszabbodott.

— Hogyhogy?

— Lásd, atyám... most ... valahányszor úgy szólítanak, hogy „kegyelmes uram”, én...

— Nem is kell, hogy folytasd, fiacskám — szólta Celestino, birka-türellemmel. — Mindent értek. *Ego te absolvo.*

Közben ezt gondolta: sajnos az évek múlásával egyre naivabb lesz ez a szegény pap, mind együgyűbb, korlátoltabb; az emberek meg annál nagyobb kedvvel úznak tréfát belőle. Ő pedig, a szerencsétlen, hagyja magát ugratni, még tetszik is neki. Fogadni merek, öt-hat év múlva azzal jön gyönni, hogy amikor „eminenciás uramnak” szólítanak, ésatöbbi ésatöbbi.

Ami pontosan be is következett. Egy évvel előbb, mint várta.

S ismét eltelt — amaz ijesztő gyorsasággal, amely mindannyiunknak ismerős — jónéhány esztendő. Celestino atya már olyan vén volt, olyan elaggott, hogy reggelenként karjukban vitték a hívek a gyóntatószékig, este meg vissza, az odújába.

El kell-e most mesélnünk, töviről-hegyire, mint jelentkezett újra egy szép napon a papocska? S hogy megöregedett ő is, sápadtabb, szikkadtabb és görnyedtebb volt, mint valaha? S hogy még mindig ugyanaz a lelki-furdalás kínozza? Nem, erre nyilván semmi szükség.

— Szegény, szegény papocskám — üdvözölte őt szeretettel az agg remete — itt vagy hát megint, hogy meggyónd a régi bűnödöt, azt a bizonyos gógót?

— A lelkembe látsz, atyám.

— S most mivel hízelegnek neked az emberek? Gondolom, „őszent-ségé”-nek szólítanak immár.

— Így van, pontosan így — ismerte el a pap, a lehető legszenvedőbb hangon.

— S valahányszor így szólítanak, valamiféle kellemes érzés tölt el, öröm, már-már boldogság?

— Sajnos, sajnos. Meg tud-e vajon bocsátani nékem az Isten?

Celestino atya csak somolygott magában. Meghatotta ez a kitartó naivság, csökönyös ártatlanság. Egy pillanatra elképzelte a szegény, alázas, nem túl okos papocska sivár életét valami Isten háta mögötti parókián, a hegyekben, tompaesztű, rosszindulatú emberek között. Szomorú egyhangúságban telnek a napok, hónapok, évszakok, esztendők, ő mind méla-

búsabb, környezete pedig mind kegyetlenebb. Monsignore... kegyelmes úr... eminenciás úr... most pedig már őszentsége. Gátlástalanul üznek csúfot belőle immár, alpári, otromba tréfálkozásuk nem ismer határt. S lám, ő nem sértődik meg, sőt, e megszólítások, ezek a tündöklő, nagy szavak valamiféle gyermeki boldogsággal töltik el a szívét. Boldogok a lelki szegények állapította meg magában végül a remete... *Ego te absolvo...*

Míg egy nap, halálát érezvén közeledni, a vénségesen vén Celestino atya életében először a maga számára kért valamit. Vigyék el Rómába valamiképpen. Mielőtt örökre lehunyja a szemét, szeretné látni, ha csak egy pillanatra is, a Szent Péter bazilikát, a vatikánt, a Szentatyát.

Megtagadhatták-e a kérését? Hordágyra fektették s elzarándokoltak vele a kereszténység fővárosába. S mivel Celestino órai immáron meg voltak számlálva, rögtön föl is cipelték a Vatikán lépcsőin, s bevitték egy terembe, ahol már vagy ezer zarándok tartózkodott. Itt lerakták egy sarokba, hadd várjon ő is.

Vár, vár Celestino atya, végre látja, hogy oszlik a tömeg, utat csinál: az óriás terem túlsó végében kissé hajlott hátú, vékony fehér alak tűnt fel. A Pápa!

Hogy néz ki vajon? Milyen az arca? Celestino atya világéletében vak-si volt, akár a vakondok, s most kimondhatatlan borzalommal állapította meg, hogy otthonfelejtette a szemüvegét.

De szerencsére közeledett a fehér alak, egyre nagyobb lett, míg végre ott állt előtte, igen, pontosan az ő hordágya előtt. Celestino megtörölte könnyben úszó, rövidlátó szemét, s lassan felült. Ekkor megpillantotta a pápa arcát. És fölismerte.

— Ó, te vagy az, szegény papocskám, szegény, szegény, kis papocskám! — kiáltotta az öreg, nem bírván úrrá lenni felindultságán.

S a Vatikán ódon fennséggel átítatott falai közt íme a következő jelenet játszódott le — először a történelemben: a Szentatya s egy Isten-tudja, honnan idezarándokolt vénségesen vén ismeretlen, barát, egymás kezét fogva együtt zokogott.

Telegdi Polgár István fordítása

LIDÉRCLANG

*Ha virrad ó be várlak
vörös királyi rózsát
rakosgatok s haragzöld
nem hervadó borostyánt
pohárba s künn az erdőn
szedek székényi borzas
borszínű őszi lombot
jöttöd vigyázva titkos
tündökletes nagy őszön...*

*ne jöjj ha télre fordul
ne jöjj a puszta házban
nagy árnyat vet magányom
setétes alkonyórán
lidérc libeg pohárban
halott fenyő fagyöngy ül.*

Kárpáty Csilla